

II. tečaj V četertik 12. mal. serpana. 2. list
1849. II. polovice.

Želja Slovenca na ptujim.

Kje prijazne ste višave,
Ki obdajate moj dom;
Kje cveteče ve plaujave;
Vas še ktrkrat vidil bom?

Kje predraga si dolina,
Kjer preživel sim mladost;
Kje višina, kje planina,
Kjer užil sim tolk' radost?

Kje si zlat'ga časa zlati,
Blagi, ljubeznjivi kraj,
Kjer so draga moja mati,
Dragi oče, časni raj.

Žarneje tam solnce sije,
Veterc bolj hladno pihljá,
Bolj zeleno žito klije,
Bolj prijazno vir šumljá.

Tode gora vid ovira,
Siva megla vmes stoji;
Se zastonj oko ozira,
Vidit dom zastonj želi.

Zgini megla, gora beži;
Perutnice, Bog, mi daj!
Me na ptuje več ne veži,
De zletim prot' domu zdaj.

Gvilielm U. . . .

Jek izdá morivca.

(Resnična zgodba.)

Pred veliko leti je bil v enim klancu v Švajcar-skih gorah neki popotnik vbit najden. Ker so mu bile z denarjem tudi pisma vzete, ni bilo mogoče rodú in bližnjih okolišin tega nesrečniga zvediti. Oglasi so bili vsi zastonj.

Šestnajst let je bilo preteklo, ko je bila gonja ravno v tih gorah napravljena. Med lovci je bil tudi sin ne-kiga župana, ki je bil na ene tedne vseučiliše zapu-

stil, in se domu k svojim podal. Bil je sicer prijatelj narave ali nature, ne pa lova. Zatorej je bil, namesto prahu in druge strelne priprave, nar slavniji pesnika, Halerja, v lovski torbi seboj vzel. Odstopi v germovje, vzame iz torbe bukvice in jih pregleduje.

Kar vidi dva lovca priti, ki sta se zelo čudila, ker ga nista tam dobila. Hočeva tu počakati, če kaj pride, pravi eden. Oba z napetima puškama stojita na preži. Kar se sliši iz doline lajanje psov in klic lovcov: Hojdajo! hojdajo! Večkratno zadoni to od hribov.

Čuj, pravi starši teh dveh lovcov, kak glas: „hojdajo!“ Ali te ne opomni imena „Odálio“, imena popotnika, na kteriga nobeden človek več ne misli? Molči, zakriči mlajši; žlabranje tvoje naji pripravi še na vislice. — Kaj še, odgovori uni čutljivo; naji kaj boljšiga čaka, meč ali kolč. — Hojdajo! hojdajo! se sliši iz doline, in se razlega po hribih. Hm, se mi zdi, pravi zopet starši, kakor de bi iz groba klical. Čuden nagodek. — Tiho, ne le stene, tudi drevesa, tudi skale imajo ušesa, ga svari mlajši. — Pa ne oslaste, kakor tvoje, opogovori uni, ker hočejo čez šestnajst let ime sperhnjeniga popotnika v lovskim klicu slišati.

Gonja je bila končana, in vkup so lovci zbrani. Nasprotno si pripovedujejo napake in primerleje lova. Obdolžen je bil tudi županov sin, de je svoj kraj zapustil.

Kje so tožniki moji, vpraša on, ki je čudni pogovor dveh lovcov slišal, nji pak ni vidil.

Lovca pristopita, in pravita, de sta kraj, ki je bil njemu izročen, zapuščen najdla, potlej ga pa sama posedla.

Prav, zavpije krepki sin Švajca, zgrabite tedaj oba hudobneža; ta dva sta vmorila popotnika, Odaliata. Vsi tovarši ostermijo, lovca pak obledita in terda postaneta.

Zgrabite in ločite ju. Jez sam hočem pred sodbo zoper nji stopiti, reče mladenič. Po čudnim razo-

denji od vladanja božje previdnosti prepričana obstojta vmor in preterpita zasluženó kazen.

Ta prigodba zopet spričuje resnico pregovora: Kar svet ima zdaj skrito, enkrat bo očito.

Čebul.

Kaznovana tatvina.

(Povést.)

V Tergu N. je bil neki oče, ki je imel dva zlo porredna sina. Večkrat ju je s solznimi očmi opominjal in od pota grešnih nevarnost skerbno odvráčeval; pa vse svarjenje ni nič zdalo. Nehvaležneža vse učivne besede očeta le zasmehujeta, in svarjenja ne poslušata, in še gerde besede dobrimu očetu sporekujeta.

Čujte, kaj se jima enkrat zgodi, ko sta ravno svoje navadne sklepe delala, in se pomenkovala, de bota šla v oddaljeni sosedov vert sadja krast. Jože, komaj 9 let star, vidi slab namen Matičkov, starjiga brata; pa mladi hudobnežik mu berž pripomore, namesto svojimu očetu grešno mnjenje povedati. — Matiček se je silno rad po sosedovih vertih plazil. Berž ko začne sadje zoreti in se barvati, že se čez plote in ograje vlačí in skerbno pazi, kje bi ga kdo vidil, de na nagloma pete odmakne. Svojo torbico je vedno sabo jemal *) in vselej mlajšiga brata Jožeta prisilil, mu za pomagáča biti.

Gresta neko jutro ravno, preden je čredník trobil in renjsko drobníco na pašo izgnal, na oddaljeni sosedov vert sadja krast. Matiček je dobro znal za vsako jablano močno z jabelki obteženo. Vesel je bil, ko do lepiga drevesa pride. Ko mačka berž do verhunca pride, in na šibkih vejah se zibaje s kolam po rumenih jabelkih lopotá, de so malo tla pogernile. Dobro vem, de je dostipot Jožeta tako jabelko na glavo telebilo, da mu je bula zrasla; ali ložek se smeje, se nič ne zave, in z vso marljivostjo lepe jabelka v svojo torbico pobira. Že natrese Matičik dovolj jabelk in misli z jablane plezati. Kar lastnika za ograjo

*) Na Hrovaškim in blizo Hrovaškiga tudi mali fantiči torbice nosijo.

zapazì, ki mu z gerjačo perti in vpije: „Le malo počakajta, jez vama bom pomagal.“ — Matiček, ker nenadoma glas začuje, se preplaši, vejo, za katero se je deržal, ves okamnen izpusti, — in telebi strašno na štor, ki ga je bil sapikal, de je potem lože na jablano splazil. — — Zdaj je sirotej rad počakal. Vlastnik ga v pest dobi, in ko blisk jo za drugim vdere. Jože, mladi tatina, njegov pomočnik, pri ti priči torbico z jabelki zagrabi in pete zmika, de je kaj. Že dobro deleč jo pomeđe. Kar se mu noga zaplete — pade — torbica silno težka se na-nj zavalj, in mersko se je pobil. Vlastnik ga doide. Eniga in družiga ima v pesti, in ju začne napletati, de je bilo joj. — — Pa tem obema roke z vervico zveže, in ju na ravno k starišem pripelje. Očita jim, kako skerb de imajo za svoje otroke rekoč: „Kaj bo enkrat iz vaših sinov, ker že v mladosti se tatvine vadita! — Kaj menite, kakosna sramota je bila starišem, kako se je Matičku in Jožku pozneje godilo — in kaj so sosedje od njih govorili. —

Otroci! tatvina je ostuden greh, ki človeka pri Bogu ob milost, pri ljudéh ob čast in poštenje pripravi in včas za vse življenje nešrečniga stori. Kdo bo človeka, ki roko zmika, v službo vzel, bodi si nizko, bodi si visoko? Vse rite se toraj skerbno te pregrehe. Nar manjši reči, tvoja ni, si ne smeš brez dovoljenja lastnika vsvojiti. Najhniša tatú bo velik po znanim gregovoru: Z mali se začne, z velikim se neha.

I. Korban.

Topljeniku ali vtonjencu pomagati.

Vidiš koga v nevarnosti vtoniti, zaženi hrup, da ljudje na pomoč priteko. Pomagaj pa sam, kolikor more brez odloga. Bližnjimu življenje tako dolgo ohraniti, dokler se le dá, nam zapoveduje peta zapoved božja. Podaj mu roko ako je pri roki, kakšen kol, kako verv, desko i. t. d. Topljenik predeleč, naj hitijo odrašeni s čolni ali plavalni do njega. Priplavaš do njega, zagrabi ga z eno roko in ga izvleci. Tako ga boš nar laglje iz vode izvelkel. Lahak

bo kot pero. Skerbno pazi, da te za roko ali nogo ne zgrabí, in na dno ne potegne. Namesto eniga bi dva smert storila. Ako hočeš tedaj takim nesrečnikom pomagati, moraš znati dobro plavati, in pa tudi močan biti, da se zamoreš topljeniku iztergati, ko bi te vtegnil zgrabiti. To se mu moraš z vso močjo z nogami v perša vpreti in ga naglo od sebe suniti. Tode kadar je taka, je že slaba. Topljenik ne izpusti z lepo, kar v roke dobi. Ne pravijo zastonj, da bi se za bélo železo prijel, ko bi mu ga podal. Smert je grenka. To tedaj o takí priložnosti dobro prevdari. Če je priročno, naj te kdo poprej na dolgo verv naveže, drugi konec pa naj na suhim terdno v rokah derži. — Revni topljenik se včasí po dva trikrat izpod vode pokaže in roke pomolí, da bi se ga ktera živa duša vsmílila.

Vtonjenec, se naj začne ondi, ker se je vtopil, le hitro iskati. Možje v čolnih stoje naj z drogi v vodo zokajo in vtonjenca išejo. Dobriga plavača pa naj na vervi v vodo spušajo. Tako se vtonjenec nar hitreje najde, če ni voda pregloboka. Zmeniti se morajo, da se iskavec naglo iz vode potegne, berž ko z roko verv pod vodo dobro strese. — Če o pervim skokū nič ne najde, bo morde o drugim, tretjim — — —. Iše naj se vsaj kake dve uri. Skušnja uči, da so zdravniki vtonjenca, ki je že 10 ur v vodi ležal, zopet k življenju obudili. Kdor topljenika reši, ki bi bil sicer gotovo v vodi konec vzel, dobi po cesarski postavi od gosposke 25 goldínarjev v dar.

(Konec sledi.)

Kedaj se morajo sadne peške in košice sejati?

(Sesebno za kmeliške otroke.)

Peške in košice le zelené, kadar zimski mras prestopjé in se snežne moče napojé. Če so pozneje sejane, kakor zemlji skorja zmerzne, ne kalé. Jabelka in hruške se sejejo od sv. Mihela do sv. Jožefa, kader se more, vendar pred ko je mogoče. Pozneje sajene bodo še le drugo

pomlad zelenele. Narbolje je, če se peške koj srove ali frišne posejejo. Posebno dobro je to za češpljeve in češnjave košice, ker tako bodo že prvo pomlad zelenéle. Če se posušé, pozneje zelené. Če peške ali košice spravljáš, ne suši jih na gorkim, ampak na vetru, in ne hrani jih v zakurjeni hiši, ampak na merzlim.

Kostanja in orehov ni dobro v jeséni saditi, ki jim hud mras škodva in miši za njími hité. Zato se morajo v globoko jamo vsuti, po verhu z brinjevimi vejami obdati, de miši do njih ne morejo, po tem s perstjo zasuti in z dilami pokriti, de jih moča ne zalije. Kostanj in orehe je tudi dobro v shrambi, komor miši ne zahajajo z drobnim peskam zasute hraniti, in pomladi, kader sneg skopni in smerzovati neha, skerbno, brez jim kali potergati, v k večímu tri perste globoke grobe v versto položiti. Kadar sneg skopni in mraz neha, se vsi skaljeni iz jame vzamejo in posadé.

(*Kranjski vertnar.*)

Golobček.

Mati so svoje otročiče na lep zelen travnik peljali. Otroci vsi veseli okoli mamice tekajo in cvetlice zbirajo in tergajo. Na cvetlični trati pod leševo senco pa golobček prijazno semtertje skaklja, ter z rudečim kljunčkam zernica pobíra. Glejte, glejte, pravijo mati, mala živalica si živeža íše. Le dobro pazite, kadar pobere — vidite, vidite, vsakibart pogleda ljubeznivo v nebo. Za vsako dobljeno zernice dobra živalica svojiga miliga Očeta lepo zahvali, ki jo tako dobrotno preskerbi in preživi. —

Kako lepo nam pač mala nedolžna živalica hvaležnost do svojiga stvarnika kaže in tudi nas tako storiti z lepim izgledam prijazno opominja! Oj, moji dragi ljubčki, pravijo dobra mamica nadalje, oj, ne pozabite tudi vi nikoli za vsaki prejeti dar našiga dobrotljiviga Očeta v nebesih serčno zahvaliti. —

A. Praprotnik.

Beloušnica.

Beloušnica se imenuje domača ali hišna kača

navolj njenih belih ušes. Beloušnice povžijejo veliko merčesa in so toraj zlo koristne. Nikar jih tedaj vbijati! Beloušnice niso strupne. — Strupne kače, kakor gad, majo dva ali več votlih zob, nad takimi zobi pa mehurce s smertnim strupam. Kadar strupna kača piči, spu-
sti strup skozi votle zobe v rano. Strup pride po kervi v
srce, in človek mora vmreti. Beloušnice pa nimajo
rotlih zobcev in mehurcev; tedaj niso strupne. Go-
jnji, ki jim je to znano, jih toraj brez skerbi z rokami
ovijo in v nedrji nosijo, ter nevednim ljudem kvasijo, da
majo kače mamiti ali panati in strup zagovarjati.

Premila šolska mladost! beri rada koristne bukvice
in časopise, da te ne bo mogel vsak širokoustnik otrapati.

G r i ž a.

Griza, znaná bolezen, v poletni vročini, ali ob prvi
esení napaduje nar rajši otroke, ki si želodec prehlade,
no si ga popačijo z zelenim sadjem. Kdor hitrico ima, naj
nič ne zamudi, kar odgnati jo more. Prežgano juho (župo)
naj je; ječmenov, gorek sok naj pije; trebuh naj obleče
oplejši. Če leto nič ne zda; le hujši ga grize in peče: naj
vleže v posteljo, ino naj pošlje po zdravitelja. — Gri-
zo hitro zapreti je nevarno, in smert, ali drugo bolezen
ernese. Vino, žganje, brinovic, pôper in enake domače
raštva (zdravila) so v ti bolezni hud strup. — Ne leži
ver griznatim; zakaj griza rada se prime.

(Zdravo telo, nar boljši blago.)

S k o p u h.

Skop bogatin korači v polnočni tamnoti bos po ster-
ni poti brez svetilnice. Koliko bi si pač prihranil, ko bi
ila navada, da bi ljudje vedno bos hodili, si misli. Med
tem pa noga na oster kamen terči in pale s kervjo polit
eži v prahu. Zdirovaje prišanta skopuh domú in toži dru-
mi nesrečo, ktera se mu je prigodila in h koncu vesel

pristavi; Hvala Bogu, de nisim takrat čevljev na nogah imel, sicer bi bil čevlju veliko rano vséal.

Potrebne reči za mlade ljudi.

Predraga mladina! ne pusti lepiga zlatiga časa svojih prijetnih mladih dni brez dobička v nezmerno morje večnosti teči. Delaj zmiram tako, de ti nikoli žal ne bo. Čednost in véra naj ti bo podpóra. Zraven se ogibaj vsih jezičnih zapeljivcov in sleparjev, — dobro se ti bo godilo. —

Človeško serce je pomladni cvet. Cvetlice, ki so nar lepši, so: čednost, čistost, pokoršina in ljubezen do vsiga dobriga. Te lepe cvetlice naj bodo tako terdo vsajene, de jih ne bo mogel nar močnejši vihar pokončati. Rasejo naj večno! —

Če hočeš kedaj srečen biti, se moraš zapeljivcov vselej skerbno ogniti. Ne verjemi vsaki sladki besedi, in upu ki se iz nje déla. Praviga prijatla je dobro imeti, ali težko težko ga je dobiti. —

A. P.

Jelen in vinograd.

(Basen.)

Pred lovci bežeči jelen se skrije v zelen vinograd. Ali, ko prejdejo lovci, počne listje tergati in žreti ga. Lovci zagledajo, kje da se terte majó. Se prikadejo, in ga vbi-jejo. „Po pravici terpim“, reče jelen v kervi, „zakaj sim grizél terte, ki so me varovale!“

Ni lepó, druge gristi, nar manj pa tiste, ki so nam kako ljubav ali dobroto skazali.

Zastavica.

Sedem je nas, ino vender nobeden;
Vzemi trí přec, pa ostane še eden.

V Banka. Nobeden — eden